Pavšalni franko v državi SHS. Posamezna štev. 1 K.

87. štev. V Ljubljani, v torek 19. aprila 1921. Leto V.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/I., Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Oglasi: Prostor 1 mm × 55 mm po K 1·50. Uradni razglasi, poslano ter notice isti prostor K 2·—. Pri večjem naročilu popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socijalno-demokratične stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto K 240, za pol leta K 120, za četrt leto K 60, za mesec K 20. Za Nemčijo celo leto K 312, za ostalo tujino in Amerika K 360.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Upravništvo je v Ljubljani Frančiškanska ulica št. 6/I., Učiteljska tiskarna.

Svetozar Pribičević — minister notranjih zadev.

LDU Zagreb, 18. apr. »Jutarnji list« javlja iz Beograda, da bo postal notranji minister Svetozar Pribičević, minister za prosveto pa Ljuba Davidović.

Ustavotvorna skupščina.

Važna izjava komunističnega voditelja.

LDU Beograd, 18. apr. Današnjo sejo konstituante je otvoril predsednik dr. Ribar ob devetih in pol. Ko so bile vse formalnosti končane, je povzel besedo poslanec Fehim Kurbegović, ki je govoril v imenu muslimanskega kluba. Spominjal je, kako je Avstro-Ogrska takrat, ko je zasedla Bosno, delovala na to, da bi muslimanom odvzela čim več političnih pravic. Muslimani so se v svoji borbi opirali na svojo versko-prosvetno avtonomijo, kar so storili tudi bratje Srbi. Avstrija je imela mnogo sredstev, s katerimi je poskušala razdvojiti Muslimane in Srbe. V prvi vrsti se je v ta namen posluževala jezika, nato pa vere in agrarne reforme. »Prišla je svetovna vojna in sedaj smo svobodni; je rekel poslanec, ki je govoril nato o narodnem ujedinjenju in notranji ureditvi države. Poudarjal je, da je na vsak način treba sporazuma, ki bo ojačeval ustavo. Današnja ureditev države temelji na širokih samoupravah. Izjavil je, da bodo muslimani glasovali za ustavo.

Za njim je govoril komunist dr. Sima Markovič, ki je rekel, da je **šla naša država natanko po stopinjah Francije. Podal je zgodovino našega ujedinjenja in rekel, da noben del našega naroda ni bil pripravljen za to ujedinjenje. Ujedinjenje je doprinesla ruska revolucija in ne samo ententa. Kljub temu pa je ideja narodnega ujedinjenja danes dalje od naroda, nego je bila ob razpadu Avstro-Ogrske monarhije. Mnogo krivde za to zadene tudi napačno politiko zadnjih dveh let. Kritiziral je delo vlade in ustavni načrt, nakar se je seja končala. Naslednja seja je bila popoldne.**

*

Hude in ostre besede padajo v konstituanti. Ne od strani pouličnih agitatorjev, ampak od voditeljev resnih in velikih strank, s katerimi je treba računati.

Pred malo dnevi je govoril dr. Korošec, ki je očitno izjavil, da se širi v prečanskih krajih in tudi v Sloveniji srbofobstvo. Tega prej ni bilo v Sloveniji, ampak ravno nasprotno je bilo: v Sloveniji je vladalo za Srbijo naravnost goreče navdušenje, tako da so nam Hrvatje naše držanje napram Srbom večkrat šteli v zlo. Da je prišio tako daleč, da govori dr. Korošec celo o srbofobstvu pri nas, to mora imeti svoje vzroke.

Včeraj je govoril komunist dr. Markovič. Ta je zopet konštatiral, da je ideja ujedinjenja danes dalje od naroda nego je bila ob razpadu monarhije. On pa ni samo konštatiral sedanjega stanja, ampak je navedel tudi vzrok zato: Današnje nerazpoloženje naroda proti ujedinjenju je zakrivila napačna politika zadnjih dveh let.

V naši notranji politiki je potreben korenit preokret, če hočemo rešiti državo Ta preokret se bliža. To nas tolaži.

Nemčija in Francija.

FRANCOSKE NAMERE.

LDU Pariz, 16. apr. »Temps« priobčuje nastopno poročilo o razgovorih, ki so se včeraj vršili v »Palais Elysee«. Včerajšnja pogajanja v omenjeni palači so se bavila z vojaškimi in gospodarskimi odredbami, ki naj se ukrenejo takoj po 1. maju, čim sestavi reparacijsa komisija protokol, v katerem bodo našteti prestopki Nemčije zoper njene obveznosti. Med temi odredbami, ki so ukrenjene v sporazumu z vsemi zavezniki, se nahaja tudi vojaška zasedba ruhrskega ozemlja in njegovo gospodarsko izkoriščanje v prid reparacijskega konta. Da se to ozemlje zasede, bo potreben vpoklic letnika 1919, ki je bil šele pred kratkim demobiliziran, morda tudi vpoklic letnika 1918. Maršal Foch je predložil poročilo o vojnih enotah, ki bi jih bilo treba postaviti, da se zajamči izvedba nasilnih odredb, ki so jih sklenili zavezniki.

NEMŠKI PROTIPREDLOGI.

Pariz, 18. aprila. »Matin« poroča, da bodo nemški predlogi obsegali nastopne točke: 1. Ustanovitev nemško-francoske industrijske zveze, ki bi bila tako sestavljena, da bi bil dobiček omejen do skrajne mere. 2. Najetje mednarodnega posojila na podlagi pripomoči Amerike in sprejetja ameriških zahtev. 3. Ustanovitev mednarodnega nadzorovalnega odseka, v katerem bi imeli sedež in glas zastopniki antantnih strokovnih organizacij, kakor tudi nemških in nevtralnih delavskih zvez.

ODPOR NEMŠKIH KOMUNISTOV.

LDU Nauen, 18. aprila. Kakor javlja »Ruhrzeitung«, pozivlje okrožni odbor, komunistične stranke ves porenski in vestfalski proletariat, naj začne novo revolucijonarno ofenzivo.

ČEŠKO STALIŠČE. — ČEHI »ZA SEDAJ« ODKLANJAJO SODELOVANJE S FRANCOZI.

LDU Rim, 18. apr. V parlamentarni komisiji za zunanje posle je izjavil minister dr. Beneš, da za sedaj ne more reči, ali bo Češkoslovaška sodelovaj pri sankcijah proti Nemčiji ali ne.

LDU Praga, 18. apr. Minister za narodno brambo Hussar, ki se nahaja na inspekcijskem potovanju s šefom generalnega štaba Mittelhauserjem, je prišel v Heb in izjavil dopisniku lista »Prager Presse«, da so brez podlage vse vesti o tem, da bi bilo njegovo potovanje v zvezi s pripravami Češkoslovaške za sodelovanje pri sankcijah proti Nemčiji.

ITALIJA DVOMI.

Nauen, 18. aprila. Turinski list »Stampa«, ki ima dobre zveze z Giolittijem, piše, da bi se moglo razpravljati o tem, ali ima Francija po mirovni pogodbi pravico, da zasede nadaljna nemška ozemlja. Ključ za razumevanje sedanjega stanja je strah Francije, ki noče dovoliti, da bi Nemčija okrevala in jo hoče gospodarsko, vojaško in politično uničiti.

RUMUNIJA SE JE UKLONILA.

LDU Bukarešta, 18. apr. Ministrski svet je sklenil, predložiti zakon, ki predvideva 50 odstotno oddajo na nemški uvoz.

TUDI JUGOSLAVIJA SE JE UKLONILA.

Francozje zahtevajo kot eno izmed »sankcij«, t. j. izmed jamstev, da bodo Nemci odškodnino plačali, pobiranje 50 odstotkov od vrednosti nemškega izvoza na carinarnicah zveznih držav. Naše finančno ministrstvo je takoj izdalo tozadevno posedno uredbo. Uredba o plačevanju robe, katera se izvaža iz Nemčije v našo kraljevino ima sledeča določila: 1. Uvozniki nemške robe polagali bodo carinarnici 50 odstotkov od vrednosti uvožene robe. Carinarnična priznanica oprošča uvoznika proti nemškemu prodajalcu. 2. Izmena pod točko 1. vporabljala se bo na vsako blago, producirano ali fabricirano v Nemčiji, če vsebuje nad 50 odstotkov nemškega materijala ali dela. 3. Minister financ je pooblaščen, da dasje v interesu trgovine izjeme tega pravila. 4. Minister financ podpiše potrebne podrobnosti o tej uredbi. 5. Naredba stopi v veljavo z dnevom objave v »Služb. Novinah«. Po tej uredbi pridejo kazenske sankcije antante proti Nemčiji tudi pri nas v veljavo.

GOSPODARSKI POMEN UREDBE O SANKCIJAH ZA JUGOSLAVIJO.

O tej zadevi je govoril znani naš prijatelj Herman Wendel v Frankfurtu ob Meni: »14. tm. je imela Zveza nemških gospodarskih interesentov v inozemstvu zborovanje v tukajšnji trgovski zbornici. Zborovanja so se udeležili odlični industrijski krogi. Največ zanimanja je vzbudil referat Hermana Wendela, ki je referiral o gospodarskih odnošajih med Jugoslavijo in Nemčijo. Wendel je izvajal med drugim, da se more tvorba velike jugoslovenske države primerjati le ustanovitvi nemške države l. 1871. Politični edinosti v Jugoslaviji bo neobhodno sledila tudi gospodarska. Ker je industrija v jugoslovenskih pokrajinah le malo razvita, sme Nemčija veliko upati od te nove države. Vojna, ki je v Jugoslaviji povzročila pomanjkanje vseh zalog, je napravila deželo zrelo za eksport, če tudi je mlada Jugoslavija politično zapisana antanti, ki se trudi, da jo pridobi tudi gospodarsko, vendar zahteva Jugoslavija vzpostavitev trgovskih odnošajev z Nemčijo. Gospodarski odnošaji z antanto so že radi stanja valute problematični. Jugoslavija se je le pod pritiskom antante pridružila sankcijam. Interesi države pa so v popolnoma drugi smeri. —

Sinočnji »Slovenski Narod« pa piše:

»Naš import iz Nemčije bo močno prizadet, dasi se čuje, da so Nemci vrgli mnogo blaga v Avstrijo. Na vsak način pa bo treba čuvati tiste naše interesente, ki so kupili blago v Nemčiji, predno so vedeli o tej odredbi antante. Trgovski shod v Mariboru je storil o tem že svoje sklepe.

Sedaj pa naj še kdo reče, da nismo »samostojna« država!

Veleważen Ljeninov govor.

Moskva, 18. apr. V govoru, ki ga je imel Ljenin na komunističnem zborovanju, je med drugim izvajal nastopno: Izprememba politike napram kmetom pomeni, da se je tudi položaj kmetov izpremenil. Svoboda trgovine bo imela za posledico razvoj državnega kapitalizma. V današnjem gospodarskem življenju Rusije razlikujemo pet različnih sistemov: 1. patriarhalični sistem, pri katerem dela kmet samo zase; 2. blagovno gospodarstvo v malem, kjer se vrši prodaja neposredno na trgu; 3. kapitalistično gospodar.; 4. drž. kapitalizem in 5. socijalizem. Ti sistemi so v veljavi eden poleg drugega. Veleindustrija je nadaljeval Ljenin, se še ni vzpostavila, ker dobivajo socijalizirane tvornice samo del onega, kar bi morale dobiti. Opustošenja dežele, pomanjkanje goriva in sirovin ter skrajno slabe razmere v prometu imajo za posledico, da obstojajo mala podjetja še nadalje izven socijalizacije. V takih razmerah pomenja državni kapitalizem udruženje malih podjetij. Svobodna trgovina povzroča seveda pomnožitev kapitalizma, kar pa se more preprečiti. Toda ta kapitalizem ne pomenja za nas ogroženja, ker dosežemo s tem pomnožitev produktov, in to je za nas potrebno. Tako pridemo do državnega kapitalizma, ki se ga nam ni treba bati, ker bomo določili, v kakšni meri se sme razvijati. Ta kapitalzem bo pod nadzorstvom države. Ako bo država delavcev vzela v svoje roke tvornice, podjetja in železnice, se tega kapitalizma ne bomo več bali. Kapitalizem, ki se razvija, pod takim nadzorstvom, ne nasprotuje idejam komunizma.

*

Velikanska važnost tega Leninovega govora obstoji v tem ker v njem obravnava komunistični vodja prvič obširnejše agrarni problem, ki je za Rusijo — in tudi za obstoj komunistične vlade v Rusiji — temeljnega pomena. O stvari sami izpregovorimo še v daljšem članku.

Dogodki na bližnjem vzhodu.

Pariz, 18. aprila. Londonski listi priobčujejo vest iz Carigrada, po kateri so kemalisti začeli zopet s prodiranjem in so prišli že 3 km do Ismida. Na prošnjo ameriške pomožne družbe so obljubili Turki, kakor tudi Grki, da mesta ne bodo obstreljevali, ker je pribežalo vanj mnogo žensk in otrok.

LDU. Atene, 17. aprila. (Radio Grič.) V parlamentu se je v soboto končala debata o izjavi vlade. Gunaris je naglašal, da misli vlada, da še ni prišel čas za razpravo o predlogih, stavljenih v Londonu, kakor tudi o pogojih in razmerah, ki so dovedle do sedanjega stanja. Toda treba je misliti na to, da se nahaja Grška v položaju, iz katerega bo treba kmalu izvajati pozitivne in taktično določene posledice. Vlada je izročila rešitev sedanjega problema junaškim vojakom, ki se bore v Mali Aziji za uresničenje narodnih pravic. Vlada je zbrala vso narodno silo, da bi tembolj zavarovala interese skupne in nedeljive domovine.

LDU. Atene, 17. aprila. Vlada je dovolila Venizelosovim častnikom, ki so svoječasno pobegnili v Carigrad, da morejo ponovno vstopiti v vojsko. Izključeni so samo oni, ki so zakrivili nepolitične delikte.

LDU. Atene, 17. aprila. Namestnik šefa generalnega štaba je došel v Smirno ter je izjavil dopisnikom listov, da presoja popolnoma optimistično položaj. Prepričan je, da bo končno Grška zmagala.

LDU. Atene, 17. aprila. List »Hesperini« piše, da se grško javno mnenje že dalje časa vprašuje, ali naj se dela še nadalje razlika med obema turškima vladama, potem ko sta se dogovorila Tevfik paša in Bekir Sami bej. Obstoje tudi še drugi znaki o zvezah med Carigradom in Angoro. Nerazumljivo je, da se morajo Grki boriti v Mali Aziji, dočim se nahaja glavno mesto Turške tako blizu.

LDU. Atene, 17. aprila. »Athenaiki« doznava iz Carigrada, da je vest o predstoječi blokadi Dardanel po grškem brodovju iznenadila tamošnje turške kroge. Prvo preiskovanje ladij se vrši v skladu z odredbami mednarodnega pomorskega zakona.

*

Na bližnjem vzhodu v Mali Aziji, divja svetovna vojna dalje. Med Grki in Turki se bije srdit boj.

Turčija v svetovni vojni ni razpadla. V Carigradu stoluje še vedno turški sultan kot vrhovni verski glavar muslimanov, toda on je brez moči. Antanta je vzela Turčiji bogate in obširne pokrajine, ostala pa je Turkom še Mala Azija.

V malo-azijskih bregovih so organizirali Turki nov boj proti antanti in njenim zaveznikom. **Zvezali so se z boljševiško Rusijo.** Ta zveza in pa vojni uspehi Turkov so primorali zapadno-evropske velevlasti, da so se le-te začele pogajati s turško uporno vlado v Angori in ta je dosegla znatne koncesije.

Te koncesije pa gredo na škodo Grkom, ki so dobili po mirovni pogodbi velike dele Male Azije. Grkom ni preostalo drugega, kakor da začno vojsko in kralj Konštantin jo je začel.

Vojska poteka za Grke nesrečno. Ker pa sumi antanta, da bi utegnili Bolgari kot najbližj grški sosedje grško nesrečo izkoristiti, zato so začeli izvestni krogi zopet rovariti v Belgradu.

Grški porazi torej tudi za našo državo niso brez pomena in bo treba dogodke na bližnjem vzhodu zasledovati z vso pazljivostjo.

Agrarna reforma in ministrstvo pravde.

Prejeli smo in priobčujemo:

Pri zadnji debati o »Obznani« je dobila vlada od vseh meščanskih strank sijajno zaupnico. Človek, ki ne pozna koruptnih razmer v naši državi, bi mislil, da sede na ministrskih stolčkih v naši državi res sami veleumni nad vse sposobni državniki in vso znanost obsegajoči strokovnjaki. Človek bi misil, da so tem ministrom zmote, neumnosti, hudobije in druge take lastnosti povsem tuje. Da pa temu ni tako, naj navedem par slučajev o odličnem delovanju našega vseumnega ministra pravde, ki jasno kažejo, kako razumevanje kaže ta bistra glava za agrarno reformo.

Imovina neprijateljskih državljanov, h katerim spadajo tudi Ogrl, se bo likvidirala. Likvidirale se bodo vse premičnine in nepremičnine in tako tudi vsa agrarno-reformna veleposestva teh državljanov. Izkupiček pri likvidaciji bo šel v naš reparacijski fond. S to likvidacijo, katere izkupiček gre itak na račun vojne odškodnine, si bo pridobila država mogočen vir dohodkov. Ravno na ta vir dohodkov bi morala država posebno paziti, ker druga vojna odškodnina je itak več ali manj problematična. Med drugim kakor se ceni, se bodo likvidirala tudi vsa ona agrarno-reformna veleposestva, ki pripadajo sovražnim inozemcem. Ravno pri teh veleposestvih pa likvidacija ne bo lahka in kratka, ker je pri tem treba paziti na pravilno izvedbo agrarne reforme, zraven tega bo pa treba imeti še obzir na razne narodnogospodarske pojave. Vsled tega je treba v prehodni dobi zasigurati na teh veleposestvih redno in racijonelno gospodarstvo zvezano s pravilno izvedbo agrarne reforme. Skupno za vsa ta veleposestva je bil imenovan za sekvestra agrarni direktor, za vsak posamezen slučaj je pa minister pravde imenoval še pomočnika, ki naj bi pač najbolje vodil gospodarstvo na posameznem veleposestvu do končne likvidacije.

Sedaj se pa prične opereta, katero si je zamislil naš minister pravde. Pri imenovanju teh pomočnikov človek ne ve, ali je minister pravde z zdravim razumom imenoval te ljudi, ali pa se je privoščil naravnost klasičen operetni dovtip.

Na nekem veleposestvu na Štajerskem je imenoval za pomočnika starega izkušenega odlikovanega — pa ne mislite morda kakega poljedelskega ali gospodarskega strokovnjaka — ampak nekega ruskega generala z imenom Kozovko. Mogoče, da je bil ta general v nekdanjih časih sam lastnik kakega veleposestva na Ruskem in da bi bil v splošnem zmožen upravljati kako veleposestvo neglede na to, da je splošno znana neka čudna semilnost nekdanjih cesarskih in carskih višjih častnikov, je pa vendar jasno, da star reakcijonaren človek ne more aktivno sodelovati pri izvedbi tako važne socijalne reforme kot je ravno agrarna.

Če bi bil samo ta prvi slučaj bi si mislili, da je to res samo slučaj. Toda čudo glej, pride tudi drugi slučaj.

Na nekem veleposestvu v Prekmurju je bil imenovan za pomočnika čudovit strokovnjak, talent svoje vrste, hrvaški literat — bohem Wiesner, kateri nima niti pojma o kakem gospodastvu sploh.

In ker sledi vedno udarec za udarcem, pride zopet imenovanje enega pomočnika za neko drugo veleposestvo v Prekmurju. Pa glej ga vraga, tu je imel minister pravde srečno roko. Za pomočnika je imenoval moža reelnega nositelja trdih modernih socijalnih misli, moža, gospodarskega strokovnjaka — poeta — lirika — z imenom Krklec, kateri nas spominja na Murgerjevo Boheme.

In tako bo naš vsevedni minister pravde likvidiral veleposestva neprijateljskih nizozemcev in izvrševal izvedbo agrarne reforme na eni strani z vojaškimi povelji ruskih carskih generalov, na drugi strani z gromovitimi pamfleti mladega literata in na tretji strani z liričnimi strunami mladega idealnega liričnega pesnika. In ker imenovanja za druga veleposestva še niso izvršena, se bo zgodilo, da bomo imeli v Sloveniji na veleposestvih neprijateljskih državljanov kmalu pravcate varijeteje in da bodo državni dohodki večji, naj minister pravde z naredbo določi vstopnino za ogledovanje teh varijetetnih veleposestev. Če bi mu pa slučajno primanjkoval kak pomočnik še za kako posestvo, mu pa svetujemo, da naj si ogleda še ljubljanski prater v Tivoliju, da si osvoji tam kako primerno strokovnjaško moč.

Ker je pa baje naš kmet ravno pri izvedbi agrarne reforme precej realnega mišljenja ne bo on razumel niti povelj generala niti pisateljevanja literata še manj ga pa bodo ganile lirične pesmice poeta. Vse vrste teh umetnikov mu ne bodo mogle vcepiti spoštovanja in ljubezni do svoje nove domovine. Spoznal bo koruptnost današnjega režima in v njegovi glavi se bodo rodile vse druge misli kakor pa so se rodile ministru pravde pri imenovanju svojih pomočnikov.

Zaslužni lovorjev venec nižih abderitskih ministrov pa se je povečal zopet za eno lavoriko

Manjšinsko poročilo socijalističnih in republikanskih članov ustavnega odbora.

V torek je ustavni odbor zaključil svoje delo in izvoljeni poročevalec dr. Lazar Marković izdelal svoje poročilo, ki ga je večina odbora odobrila. Socialisti in republikanci so se sporazumeli, da izdelajo skupno svoj minoritetni votum in na podlagi tega sta poslanca sodrug Etbin Kristan in gospod Gjonović predložila sledeče »Odvojeno mišljenje«:

Ustavotvorni skupščini!

V zvezi s poročilom, ki ga je v imenu večine ustavnega odbora predložil poročevalec, je podpisanima čast izjaviti, da se ne strinjata z načrtom ustave, kakršnega je večina sprejela in predložila ustavotvorni skupščini, pa vlagata zaradi tega svoje ločeno mnenje. Na tem mestu ne mislimo vlagati svojih protipredlogov, ker bo to stvar naših klubov, ampak hočemo vsaj v glavnih potezah označiti razloge, zaradi katerih se ne moremo strinjati s poročilom večine in z njenim ustavnim načrtom.

1.

Poročilo gospoda dr. Lazarja Markoviča prinaša precej izčrpen statističen pregled dela ustavnega odbora. Ne maramo se spuščati v kritiko tega dela, vendar bi pa radi naglasili eno dejstvo. Ustavotvorna skupščina je določila ustavnemu odboru rok štiridesetih dni, v katerem naj bi dovršil svoje delo in predložil svoje poročilo. Pozneje se je ta rok podaljšal do 5. aprila Mi smo v odboru predlagali, da naj se zahteva od skupščine daljši rok, toda večina je odklonila to. Ali dogodki so pokazali, da bi bilo za delo odbora in za ustavo mnogo bolje, če bi se bil sprejel naš predlog, v katerem ni bilo nikakršnih obstrukcionističnih namenov, kar je sicer pokazalo tudi vse naše delo v odboru. Če bi bil ustavni odbor imel še nekoliko dni na razpolago za svoje delo, ne bi bilo treba zadnje dni delati v brezumni naglici, in členki, o katerih se je razpravljalo pri kraju, bi bili lahko ostali predmet veliko bolj temeljitega studija, kakor se je zgodilo. — Prekratek čas je zakrivil, da je bila diskusija zadnje dni precej površna; večina ustavnega odbora se je sporazumevala na posebnih sejah, in nato se na sejah odbora argumenti opozicije niso jemali več v poštev, ker so se člani večine bali, da se bo delo zaradi tega zavleklo in da ne bo o pravem času končano. Vsled tega so celi deli ustavnega načrta izšli iz odbora nepopolni, krživjavi, v marsičem nejasni in protislovni. Celo s stališča večine bi bilo zato neizogibno potrebno, da se opravijo nujni popravki v teh členkih.

Tudi prazniki so ovirali delo, ker se je z njimi odboru za delo določeni čas še skrajšal in se po končani podrobni debati ni moglo izvršiti tretje čitanje odborovega elaborata, ki bi bilo tem bolj potrebno, ker se posamezni členki iz razumljivih praktičnih razlogov niso mogli obravnavati po vrsti in je načrt sedaj precej pisan in brez pravih zvez.

2.

Socialistični kakor tudi republikanski klub sta ustavnemu odboru predložila svoje načrte ustave. Nasprotje med tema in vladnim načrtom, ki ga je odborova večina sprejela za podlago specialne debate, je tako veliko, da se na podlagi tega sprejetega načrta ni moglo priti do rezultatov, ki sta jih podpisana želela. Kljub temu sta podpisana sodelovala v razpravi in poskušala doseči izpremembe, s katerimi bi se bil načrt vsaj do gotove mere lahko popravil v smislu naših opravičenih zahtev. Vpoštevajoči parlamentarno načelo, da ima večina pravico odločevati o vseh vprašanjih in da ji manjšina ne more vsiljevati svoje volje, vendar nismo mogli pozabiti tudi drugega parlamentarnega načela, po katerem ima manjšina ne le pravco, ampak tudi dolžnost kritike in po kterem je pri končnem sklepanju treba vpoštevati tudi argumente, ki jih je podala manjšina. Po našem mnenju ni večina pojmila značaja opozicije na ta način, ampak je smatrala opozicijo bolj za nekakšno nadlego kakor za sodelavko. Bilo je sicer nekoliko predlogov, ki so izšli iz naše iniciative in na katere se je večina nekoliko ozrla, toda sprejela jih je tako obrezane, da ne izražajo tega, kar se je hotelo in kar bi se bilo moralo doseči.

Iz vseh teh razlogov nam ni mogoče sprejeti načrta, predloženega od večine ustavnega odbora, ampak moramo vztrajati na stališčih, ki so bila izražena v naših načrtih.

3.

V »Splošnih uredbah« izreka načrt večine, da je naša država ustavna, parlamentarna in dedna monarhija. Strinjamo se pač z ustavnim, kakor tudi s parlamentarnim načelom, toda nikakor ne z monarhijo, četudi je skušal gospod poročevalec uzrabiti besede enega naših govornikov, iztrgane iz celote, in zaradi tega povsem neprimerne, da bi dokazale to, kar bi bil gospod poročevalec z njimi rad dokazal. — Vjema se, da smo nasprotniki temeljev sedanjega buržoaznega reda in da nam sama izprememba vladne oblike ne more zadoščati. Toda kadar se izdeluje ustava dežele, moramo energično zahtevati vse tiste pravice, ki so sposobne, da zajamčijo narodu svobodo, in sicer politično prav tako, kakor gospodarsko in socialno, tem bolj ker so te pravice v najtesnejši medsebojni zvezi. Politične moči v rokah naroda ne smatramo za cilj, ampak za nujno sredstvo, da si more narod sam po svojem najboljšem spoznanju urediti svoje gospodarske in socialne razmere, na drugi strani pa mu mora garantirana socialna in gospodarska enakopravnost, brez katere ni mogoča resnična politična svoboda. Socialna in politična svoboda gredo roko v roki. In zato moramo, kadar se izdeluje ustava za deželo, zahtevati popolno demokracijo, iz česar logično izhaja naša zahteva po republiki. Zato se ne moremo strinjati s členkom, ki določa monarhijo.

Prav tako se ne moremo strinjati z naslovom države, kakor ga predlaga odborova večina, in sicer ne le zato ne, ker se tudi vanj zanaša naslov »kraljevina«, ampak tudi zato ne, ker se nam ime »kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev« iz teoretičnih, kakor tudi iz praktičnih razlogov ne zdi umestno.

4.

V drugem oddelku se pred vsem ne moremo strinjati z določbo o smrtni kazni, ker stojimo načeloma na stališču, da je smrtna kazen ostanek barbarstva in da živi v njej še vedno napačna ideja, da naj se s kaznijo vrši maščevanje. Gospod poročevalec sicer poskuša napraviti vtisk, da so zakonodajcu prepuščene proste roke, da smrtno kazen lahko sprejme ali pa zavrže. Toda stvarno ni tako, ker predvideva členek 9, že v ustavi smrtno kazen za nekatere določene slučaje.

Zlasti moramo v drugem oddelku nasprotovati tudi 12. členku, ki govori o verah. Vsa vprašanje, ki so v zvezi s tem problemom, bi se bila lahko na najenostavnejši način rešila, če bi se bila sprejela ločitev cerkve od države. Podpisani ne vidijo nobenega razloga, zakaj da se ne bi bilo moglo sprejeti to načelo tudi za našo državo. Toda ne le, da načrt večine ni sprejel tega predloga, se delajo v načrtu večine še razlike med »Sprejetimi in priznanimi« in nesprejetimi in nepriznanimi verami. Jasno je, da se to ne strinja s prvo točko tega členka, ki pravi, da je svoboda vere in vesti zajamčena. Zakaj to jamstvo postaja zelo problematično, če se delajo pravne razlike. To je še potencirano s tem, da se predvidevajo za sprejete in priznane vere tudi bidžetarni izdatki in se s tem tudi materijalno naglaša razlika med državljani raznega mišljenja. Načrt večine ustavnega odbora dopušča tudi verski pouk v šolah, proti čemur se moramo najodločneje izreči.

13. členek priznava v svojem prvem odstavku svobodo tiska, ki je seveda neizogiben pogoj vsakemu demokratičnemu in pravilnemu razvoju države. Toda v nadaljnih odredbah se svoboda tiska omejuje do skrajne mere in dela iluzorna.

Zahtevati moramo tudi ne le odgovornost za nepravilna dejanja ministrov, sodnikov in vojaških oseb, ampak tudi, da sodijo o krivicah službenega značaja redna sodišča kakor drugim uradnikom.

Temeljna pravica združevanja, zborovanja in dogovarjanja je zelo stesnjena, in z besedami »v mejah zakona«, ki se tudi pozneje ponavljajo, kjer se govori o državljanskih pravicah, se sugerira zakonodajcu, da te meje še bolj stegne, namesto da jih čim bolj odpravi.

(Dalje prih.)

Proti nezakonitosti in policajdemokraciji.

Govor posl. sodr. Etbina Kristana v debati o interpelaciji zaradi »Obznane« proti komunistični stranki.

(Konec.)

Prezgodovina »Obznane«. — Črne knjige.

Toda, gospoda moja, kdove kako se vendar ne čudim, da je prišla ta Obznana — Obznana, s katero se tudi dosti vaših ljudi ne strinja, ljudi, ki so ugledni člani vaših strank, ki so bili nekdaj vaši voditelji, in ki se zgražajo, kadar slišijo, da bi utegnila radikalna stranka glasovati zanjo. (Medklici.) Le vprašajte gospoda Protića!

Medklic: To je različno mišljenje.

Kristan: O, kadar govori Protić tako, je to le različno mišljenje; če pa govorim na primer jaz . .

Medklic: Tudi to je različno mišljenje.

Kristan: Torej tudi je različno mišljenje! Zelo uljudni postajate . . . Toda dejal sem, gospodje, da ni bila stvar zame preveč presenetljiva, ko je prišla Obznana, zakaj duh, iz katerega se je porodila, je vladal že prej v Jugoslaviji. Gospodje, čemu išče gospod minister Draškovič zglede v Švici in onkraj morja, ko ima v sami Jugoslaviji primer, kako so se teptale najosnovnejše pravice delavcev že davno preden je bila objavljena Obznana? Lani v času železničarske stavke je bilo več kakor 3599 železničarjev pometanih na cesto, pa vendar ne boste mislili, da je res 3500 železničarjev le čakalo na to, da porušijo našo državo?

Minister Velizar Janković: Korošec je bil minister, pa ni pustil.

Kristan: Bil je Korošec, toda vi ste prišli za njim, pa ne eden ni hotel popraviti, kar je bil zagrešil Korošec. Minilo je več kakor pol leta in še vedno je na tisoče železničarjev nedolžnih na cesti, le zaradi tega, ker so bili enostavno solidarni s svojimi tovariši. Ko je bil štrajk končan, niso mogli ne le dobiti mesta tam, kjer so bili služili prej, ampak izdale so se črne knjige, tako da tudi pri drugih podjetjih niso mogli dobiti dela, ker jih podjetniki niso smeli sprejemat na delo.

Medklic: Prav je bilo tako.

Kristan: Prav je bilo, mislite, tako; njim in njih družinam torej ni več treba jesti? . . .

No, gospodje, naposled je prišla Obznana. (Medklici.) Gospodje, meni ni treba zagovarjati boljševikov. Kaj sem se jaz potegoval za sovjetski sistem ali sem se bojeval za ruske boljševike? Jaz govorim o tem, kar se je godilo v naši deželi.

Minister dr. V. Janković: Povejte kaj o naših boljševikih.

Kristan: Za to se bo že gospod minister pobrigal.

Maltretiranje in izgajanje delavcev in njihovih družin. — Izrabljanje Obznane.

Prišla je naposled Obznana, nezakonita Obznana. Ni pa bilo dovolj, gospodje, da se je z Obznano poteptalo demokratično in parlamentarno načelo, da je bila Obznana sama na sebi zloraba, ampak potem, ko je bila izdana, se je še ta Obznana posebej zlorabljala. Rečeno je bilo, da so komunisti tista nevarna družba, katere se mora država čuvati; toda vaši policisti so razumeli to stvar povsem drugače. Razumeli so jo tako, da je sedaj treba preganjati delavce sploh, da je treba razdreti njih organizacije, da jih je treba maltretirati na vseh koncih in krajih. Gospodje, to niso prazne besede, ampak ko sem jaz vložil svoje vprašanje, je imela vlada že materijal v rokah, ki smo ji ga bili predložili. Gospodje, lahko bi vam predložil cele strani imen ljudi, ki so po nedolžnem trpeli, po nedolžnem tudi v smislu Obznane, ker niso niti bili komunisti. Bili so slučaji v Titelu, kjer so policijski organi pobrali delavce enostavno od dela, jih mučili, z ženami vred stlačili v vagone in izganjali. Pri tem niso jemali obzira niti na matere, ki so še le porodile, in na novorojenčke. Podobno se je godilo v Somboru. Zgodilo se je, da so bili pošteni ljudje, včasi socialni demokratje, včasi ljudje, ki enostavno niso ugajali dotičnemu policijskemu uradniku, kratkomalo izgnani. Tako se je na primer v nekem slučaju zgodilo, da je moral veliki župan, ki je radikalec, intervenirati, da se popravi tak greh, ki ga je bil zakrivil policijski uradnik, tudi radikalec, da se ne bi napravila vendar preslaba antecedencija za radikalce za prihodnje volitve.

Predsednik dr. Ivan Ribar: Dovoljujem si upozoriti vas, gospod poslanik, da vam kmalu poteče čas.

E. Kristan: V Vrdniku se je zgodilo, da so celo maso rudarjev, ki bistveno niso zagrešili nič drugega, kakor da so imeli nekoliko povsem materijalnih zahtev, ne le izgnali, ampak so z njimi tako ravnali, da se v civilizirani državi ne bi moglo verjeti. Stlačili so jih v vagone, v odprte vagone sredi najhujše zime, z ženami in otroki vred, pa so jih vlačili tako nekoliko tednov, preden so dospeli v Slovenijo. Gospodje, to se je vršilo na tak način, da niso protestirali le naši časopisi, ampak v vašem glavnem demokratičnem organu, v »Slovenskem Narodu« lahko čitate, da je to škandal, ki se ne more trpeti.

Dovolite mi, gospodje, da še enkrat naglasim, da ni bil to le posamezen slučaj, ampak da je obstajal sistem. V Bosni sta bila dva slovenska uradnika, ki nista bila komunista, ki najbrže nista imela niti pojma, kaj da je komunizem, brez razloga od policije izgnana; prodati morala pohištvo in sta prišla ob vse, kar sta si tekom let prihranila. To je bilo mogoče le zato, ker je imel policijski uradnik z Obznano pretvezo za tako postopanje in jih je mogel preganjati kot komuniste. V Sloveniji so nam prepovedovali shode tudi v krajih, kjer niso bili komunisti dobili veliko več kot deset glasov pri zadnjih volitvah, pa se torej pač ni moglo reči, da so to komunistični shodi, tem manj, ker so bili sklicani od naših organizacij; ali Obznana je bila plašč, ki je tudi okrajnemu glavarju dr. Ipavicu služil, da je lahko oviral shode, ki mu niso bili všeč.

Predsednik dr. Ribar: Gospod poslanec, obveščam Vas, da Vam je potekel čas.

Kristan: Takoj zaključim. Ker me vse že predpis o govorniškem času, vam ne morem navesti toliko primerov, kolikor bi sicer mogel. Toda verujte, da imamo toliko materijala, da bi lahko izpolnili še nekoliko interpelacij, ne le o sami Obznani, ampak še posebej o njeni zlorabi. In če je stvar taka, ne smete pričakovati od ljudi, ki žele v deželi napredka, ki žele, da bi imeli v tej deželi evolucijo, ki hočejo, da vlada v tej državi demokracija, da vam glasujejo za Obznano, še povrh tako slabo utemeljeno, kakor je storil danes gospod minister. (Burno ploskanje na levici.)

G. Draškovič se želi učiti socijalizem.

V svojem zaključnem govoru, polemizirajoč s komunističnima govornikoma, se je minister za notranje stvari obrnil do sodruga Kristana z vprašanjem, ali dovoljuje socializem, da se kakšen podjetnik namenoma ruinira. Zaradi tega vprašanja se je sodrug Kristan še enkrat oglasil za besedo in je dejal:

»Gospod minister je mene direktno apostrofiral in mi stavil vprašanje, na katero po naravi stvari ni mogoče odgovoriti s kratkimi besedami. Toda če je gospod predsednik voljan postaviti enkrat traktat o socializmu na dnevni red, sem

LISTEK

Branislav Nušić:

Rejenček.

Preložil Cvetko Golar.

(Dalje.)

DEVETNAJSTA GLAVA.

Likarica Julijana in njena hči Elza.

V tem gradiču, v katerem se je zgodilo toliko prijetnih in neprijetnih dogodkov, združenih z Nedeljkovo usodo, so bile do pred šestimi leti samo tri perice. Ali pred šestimi leti je prišla neka Julijana, ki je sama sebe imenovala likarica Julijana. Najbrže ji to, ker si je vzela tako tehtno besedo za naslov, privabi zelo mnogo naročnikov, ker to vse lepše zveni, ako n. pr. gospa Savka vpraša gospo Mico:

»Kdo pa vam, križ božji, pere perilo?«

»I, Sara Jovančina.«

»E, meni pa, veste, odgovori ponosno gospa Savka, »meni pere in lika tetka Julijana, likarica. Res je malo dražja, ali zato lepo opere; poglejte ovratnike mojega moža, kot da ste jih ravno kupili v trgovini.«

Nazadnje ni potreba o tem obširno govoriti — ker se pisec tega romana zelo rad izogne razgovoru o tujem perilu — temveč glavno je to, da je Nedeljko prišel k tej Julijani na stanovanje.

Likarica Julijana ima samo po sebi razumljivo tudi svojo preteklost, iz katere ji je ostala osemnajstletna hčerka, a ta preteklost se je končala s tem, da so Julijano spodili iz Belgrada, vsled česar se je odločila za likanje v tem mestecu.

Njena hči Elza še nima svoje preteklosti, ali ima zato bodočnost in vsled te bodočnosti Elza ni šla z materjo na deželo, temveč je ostala v Belgradu.

Elza je bila malo in ljubko dekletce s plavimi kitami in je nosila najprej od hiše do hiše tiste velike škatlje z ženskimi klobuki, a kmalu potem so začeli drugi k njej škatlje prinašati. To je bilo skoraj nato, ko se ji je prvikrat nasmehnil nek »gospodin«. Ta »nek gospodin« se ji je potem drugič nasmehnil, in ona je to povedala svoji materi Julijani, ki takrat še ni bila likarica in ta je poiskala priložnost, da se je gospod tudi njej nasmehnil.

Potem je dobila Elza lepo stanovanje, lep klobuk in lepa krila in nehala biti malo in ljubko dekletce s plavimi kitami. A »nek gospod« je nehal biti neznan, ker je bil to gospod Sima Nedeljković, načelnik ministrstva. Tako se je stvar zelo lepo uravnala, in to mirno in tiho gnezdo postane pravi raj, v katerem je načelnik ministrstva predstavljal dobrosrčnega Adama, Elza Evo, ki je pojedla vse mogoče vrste jabolk, a Julijana kačo, ki bi tudi bila, da gospod načelnik ministrstva tega ni začutil in ukrenil, da so jo za neko malenkost spodili iz Belgrada.

Elza je ostala sama v svetu brez materinske skrbi in njenega sveta ter se je podala popolnoma gospodu načelniku in v teku šestih let se je tako navadila na njegove svète, da ga je začela smatrati kot očeta. Ta okolnost pa, ker je Elza začela gospoda načelnika smatrati za očeta, je njega tako razjezila, da jo je zapustil.

Ravno ko je prišel Nedeljko v hišo likarice Julijane, je prišlo k skrbni materi tudi pismo od njene hčerke, v katerem ji sporoča to nesrečno novico, da je zapuščena in sama na svetu. Julijana se tako razjezi vsled te novice, da takoj natolče Nedeljka, ki njene hčerke Elze niti poznal ni.

Po tem pismu se je razvil cel prepir med materjo in hčerjo.

V prvem pismu poroča hčerka o dogodku; v drugem pismu preklinja gospoda načelnika, a v tretjem pismu poroča materi, da se gospod načelnik ženi.

Mati svetuje hčeri v prvem pismu, naj se potolaži; v drugem pismu ji svetuje, naj piše gospodu načelniku in naj ga pokliče k sebi, a v tretjem pismu svetuje hčeri, naj se maščuje nad njim.

Nato pismo odgovori hčerka, da se ž njo strinja in da se bo maščevala, ali vpraša mater za svèt, in mati ji odgovori, naj pride takoj iz Belgrada k njej v dotično mestece; tu se bosta pomenili mati in hči toliko hitreje, ker ima mati Julijana že načrt.

In tako je prišel nekega dne voz, ki ga je z nestrpnostjo in solzami v očeh pričakovala likarica Julijana. Iz voza se pokaže Elza v popotni oblek s slamnikom na glavi. Skoči lahko kot srna v materin objem in ta jo okopa s svojimi solzami.

Nato gresta v hišo in se začneta pogovarjati na dolgo in široko o vsem, kar je bilo in o vsem, kar še pride. Dobra in skrbna mati je tako svetovala hčeri:

»Tu imam nekega otroka, dali so ga mi v oskrbo, ali zanj se nikdo ne briga. Jaz mislim, da bi ti vzela tega otroka in ga odnesla v Belgrad. Tam pa ga odnesi k gospodu načelniku in ga pusti pred vrati takoj drugi dan po svatbi. Na listek pa zapiši, da je to otrok, ki si ga imela ž njim; lepšega maščevanja mu ni treba.«

Elza je z velikim veseljem poslušala ta načrt, ker se bolje ne bi mogla maščevati nad načelnikom. Načrt je bil torej odobren, in sklenjeno je bilo, da se Elza z Nedeljkom takoj drugi dan odpravi na pot.

Ves čas, ko sta se mati in hči pogovarjali o maščevanju, je ležal Nedeljko v košari, polni umazanega perila, in se je zadovoljno igral z nikelnastim sesalčkom in tistimi kraguljčki, ki jih je dobil v spomin na lepe dni od gospoda Vase Gjurića, kateremu je bilo za tistimi lepimi dnevi prav tako žal kakor Nedeljku.

(Dalje prih.)

pripravljen napraviti tudi gospodom ministrom predavanje o tem predmetu.« (Hrupna veselost.)

Slovenski javnosti!

Pri sobotni demonstraciji v Opernem gledališču so se godile s strani kr. policije take stvari, da smatramo za svojo dolžnost poučiti vso slovensko javnost o ravnanju službujočih policijskih organov. **Pribijemo sledeča dejstva:**

1. Da je aretiranega tehnika S. uniformirani stražnik na vrvi vlekel skozi gledališke hodnike v gledališko pisarno.

2. Da so aretiranega geodeta M., filozofa Ž., V., in tehnika S., uniformirani in neuniformirani policijski organi na hodniku suvali in pretepali.

3. Na slabotnega slušatelja filozofije P., je navalilo 8 policijskih organov in najetih protidemonstrantov. P-ka je rešil iz nevarnosti telesne poškodbe tuj gospod (ne policijski organ), ki se je zgražal nad takim načinom aretacije.

4. Tehnika K. je medtem, ko ga je uniformirani stražnik držal, tolkel gledališki delavec s silo po glavi. Stražnik tega ni zabranil.

5. Proti filozofu P., ki je na hodniku zagovarjal svoj akademski stan, je pritekel stražnik z golo sabljo in mu grozil z udarcem.

6. Tehniku L. stražnik in komisar nista dovolila iti v garderobo, oziroma mu jo prinesti. Stražnik ga je gnal kot zločinca brez suknje, klobuka in dežnika v največjem dežju iz gledališča na policijsko ravnateljstvo.

7. Ko je jurista U. vlekel stražnik s surovo silo v gledališko pisarno, so gledališki delavci naskočili aretiranca in ga zmerjali z najhujšimi psovkami, kakor »baraba«, »falot«!« itd., ne da bi stražnik na poziv akademika storil svojo dolžnost.

8. Tehnika B. je neki protidemonstrant udaril po obrazu do krvi, ne da bi poleg stoječi policijski organ to zabranil, oziroma napadalca aretiral.

Pričakujemo z gotovostjo od g. kr. policijskega ravnatelja, da uvede disciplinarno preiskavo proti podrejenim organom, ki na tak način izpodkopujejo ugled policije.

Na slovenski javnosti pa je, da izreče svojo sodbo in obsodbo.

Aretirani akademiki.

Politične vesti.

+ **Pred občinskimi volitvami.** Iz seje bežeine vlade z dne 18. aprila t. l. Mestni občini ljubljanski se dovoli, da si sme za popravo in razširjanje mestnih podjetih, t. j. klavnice, elektrarne, plinarne, za izpopolnitev cestne električne železnice, za ustanovitev mestne ledarne, za ureditev obrežij Ljubljanice, dalje za popravo mestnih cest in ulic ter trotoarjev, za tlakovanje javnih trgov in ulic in za izpopolnitev kanalizacije najeti posojilo do najvišjega zneska dvajset milijonov kron proti 50—70letni amortizaciji in proti najugodnejšemu obrestovanju. — Sklep občinskega sveta ljubljanskega z dne 15. februarja t. l., da naj se počenši s 1. januarjem 1921 pobira v okolišu mesta Ljubljana za 100% zvišana dosedanja gostaščina, se ne potrdi. Dosedanja gostaščina ostane v veljavi še do konca aprila 1922. — Sprejmeta se organizacijska statuta za zbor policijskih detektivov in za varnostno stražo. Statuta se predložita v odobrenje ministrstvu notranjih del.

+ **Za naziv države »Jugoslavije«.** Na zagrebški univerzi je bilo včeraj zborovanje akademske omladine, na katerem se je zahtevalo, naj se naša država imenuje Jugoslavija, ker vodi troimenost države do plemenskih borb. V tem zmislu se je odposlala predsedništvu konstituante tozadevna brzojavka. Po skupščini so se akademiki mirno razšli.

+ **Volitve v Rusiji.** Pri volitvah v moskovski sovjet je bilo prva dva dni izvojenih 389 komunistov, med njimi Ljenin in 44 nestrankarjev.

+ **D' Annunzio je izjavil, da ne sprejme nobene kandidature.** — D' Annunzio je najbrže prišel k pameti in ve, da se mu njegovi načrti ne bodo uresničili, pa če bi prav ves italijanski narod stal za njim.

+ **Norveški mornarji** so prenehali z delom, ker so jim hoteli lastniki znižati plače. — Vsa Norveška je nekako veliko brodarsko podjetje. Med državami, ki se bavijo s pomorskim prometom, zavzema eno prvih mest. To, kar je rudarska zveza za Anglijo, je zveza pomorščakov za Norveško. Razumljivo je torej, da utegne imeti splošna stavka, ki jo proglasi ta zveza, za državo katastrofalne posledice. Ves uspeh pa je odvisen od solidarnosti, ki jo bodo člani pokazali do zveznih sklepov.

+ **Pilsudski je s posebnim dekretom odpoklical dr. Kovalskega,** polnomočnega ministra in poljskega zastopnika pri Sv. stolici. — Poljska in Vatikan sta prišla torej navzkriž? Pa zakaj?

+ **Iz Moskve** so poslali strmečemu svetu pisemce: Sovražniki sovjetske vlade z nova oznanjajo, da komunistična stranka, vodilna stranka v Rusiji, ne uživa več zaupanja pri delavstvu in zlasti pri velikomestnem delavstvu. Sedaj pa hoče moskovski izvrševalni odbor pokazati svoje zaupanje v delavske mase s tem, da razpiše nove volitve v moskovske sovjete. — To je korajža!

+ **Španski proletariat v razkolu.** Na socialističnem kongresu v Madridu se je desničarska večina z 8808 glasovi (levičarska manjšina 6025 glasov) izjavila proti Moskvi. Posledica je razkol med obema sekcijama in ustanovitev dveh novih strank — pravzaprav dveh malih novih strančic namesto prejšnje enotne, ki se je kolikortoliko lahko upirala vladnemu buržujskemu terorju. To se je zgodilo v času, ko so španske strokovne organizacije popolnoma na tleh, ko ti buržuji vsak dan ubijejo po pet ali deset delavcev, ko bi špansko socialistično delavstvo najbolj potrebovalo notranjega miru.

Pevci, pozor!

Dne 24. aprila zapojemo na novem pokopališču par žalostink v spomin lanskega leta na Zaloški cesti padlim žrtvam. Pevci »Svobode«, pridite danes ob pol 8. k vaji v Šel. ul. in privedite s seboj par pomožni hpevcev, po možnosti I. ten. in II. basov! Pridite zagotovo!

Dnevne vesti.

Zadnja seja sedanjega občinskega sveta ljubljanskega. Včeraj ob 5. uri popoldne je bila zadnja seja občinskega sveta ljubljanskega, kateri je predsedoval podžupan dr. K. Triller. Na galeriji se je zbralo večje število občinstva kakor druge krati, pač vsled zanimanja, kako bo izgledala zadnja seja občinskega sveta pod dr. Tavčarjevim županovanjem. Župan dr. Iv. Tavčar seji ni prisostvoval vsled obolelosti. — Najprej je občinski svet izvolil za občinske volitve naslednje predsednike in člane volilnih odborov na vseh 14, voliščih v Ljubljani. 1. volilni okraj: obč. svetnik Fran Planinšek, 2. okraj: A. Bezenšek, 3. okraj: Fran Kavčič, 4. okraj: Makso Elsner:, 5. okraj: Fran Škulj, 6. okraj: Engelbert Franchetti, 7. okraj: dr. Fran Novak, 8. okraj: Rasto Pustoslemšek, 9. okraj: Anton Bončar, 10. okraj: Jakob Dimnik, 11. okraj: Simon Praprotnik, 12. okraj: Anton Likozar, 13. okraj: Ludvik Jaklič, 14. okraj: Ivan Petrič. — Kot člani volilnih komisij so bili izvoljeni: Aleksander Hudovernik, Jernej Šerjak, Jernej Ložar, Ivan Mlinar, Ivan Kocmur, Ivan Tokan, Ivan Knez, dr. Juro Adlešič, Jakob Bole, J. Jeglič, Josip Marinko, Val. Vončina, Jakob Kovač in Ig. Mihevc. Izvoljenih je bilo tudi 14 namestnikov. Nadalje je bil odobren računski zaključek Kreditnega društva mestne hranilnice za upravno leto 1921. — **Odobreno je bilo zvišanje denarne zaloge Kreditnega društva mestne hranilnice od 10 na 20 milijonov kron.** — Združenju jugoslov. inženerjev in arhitektov, ki bo imelo letos svoj kongres v Ljubljani in se ga bo udeležilo baje okrog 300 delegatov in gostov, je občinski svet dovolil 25.000 K prispevka za kongres. — Nižji mestni uslužbenci dobe nove službene obleke, za katere bo občina izdala 114.307 K in 7 pavšalistom zviša pavšal na 1200 K. — Društvo »Sokol« dobi v najem bivše dirkališče za dobo 10 let. — »Ljubljanskemu velesejmu« se odstopi za prireditev sejmske razstave mestni travnik »Pod turnom«, katerega ima sedaj deloma v najemu S. K. »Slovan«. — Mestno parcelo ob vogalu Aleksandrove ceste in Beethovnove ulice odkupi za 500 K kvadratni meter »Splošna prometna banka«, ki bo pa morala na tem mestu v teku enega leta zidati moderno trinadstropno hišo. — Projektirana Okrožna cesta ostane v razširjavi 20 metrov. — Občinski svet je odobril načelo, da Mestni pogrebni zavod zgradi svojo lastno stavbo, v kateri bo nastanjen ves njegov obrat, ki je sedaj raztresen. — Občinski svet je odobril povišanje tarifov ljubljanskih komisijonarjev, katere tarife veljajo istočasno tudi za potreščke. — Občinski svetovalec Kocmur je stavil nato nujni predlog, da se izreče občinski svet ljubljanski proti strogi centralistični ustavi, ter za to, da se imenuj naša država »Jugoslavija« in ne »SHS«. Podžupan je ta predlog odklonil, češ »da naj si svoje urice greni s takimi politično barvanimi zadevami novi občinski svet.« — Nato je sodrug Kocmur vložil še interpelacijo za zvišanje plač mestnim pristavom. — Sejo je zaključil s poslovilnim govorom podžupan dr. Triller, prikazujoč delovanje občinskega sveta od l. 1911 do letošnjega leta, posebno še za časa vojne, ko se je občina ponašala s svojo aprovizacijo in si je znala obvarovati občinsko avtonomijo. Omenil je tudi požrtvovalno županovanje dr. Iv. Tavčarja, označivši le-tega z besedami, da je dr. Tavčar imel pač nasprotnike, nikakor pa ne sovražnikov. Seja se je končala z živioklici in nazdravicami na dolgoletnega ljubljanskega župana dr. Iv. Tavčarja.

Prazne obljube. Komisija finančnega ministrstva je izdelala načrt naredbe za izenačenje plač in pokojnin državnih nameščencev razen učiteljev in profesorjev. Naredba se predloži ministrskemu svetu v odobritev. — Od načrta do izvršitve je dolga pot!

Ne So Se! Piše nam čitatelj našega lista: Narodni socialci so zelo ponosni na dejstvo, da bodo v — Kočevju imeli narodno-socialnega župana. Gospod Pesek si je te dni mel roke in pripovedoval tovarišem: »sedaj pa sedaj — najprej Kočevje, potem pa še Ljubljana. Moj jugoslovanski kreditni zavod bo sedaj dober, ker ga bodeta podpirala kočevska mestna sporkasa in pa ljubljanska mestna«.., Eden izmed njegovih mi je pripomnil: čas je, da si Peskov jugoslovanski kreditni zavod na noge pomaga, kajti ima take dolžnike kot je stranka Ne Se Se, bo slabo zanj. Pesek je iz jugosl. kred. zavoda posodil narodnim socialcem za zadnje volitve na podpis Juvana in tovarišev 340.000 K, ki še niso vrnjeni in bog ve, kedaj in kdo jih bo vrnil. Koliko bo pa posodil sedaj za občinske, je pa še neznano? — Priobčujemo gorenje. Ako je to res, potem je to čudna stvar.

Strah pred konkurenco. Zveza grafičnih podjetij v naši kraljevini je pri finančnem in prosvetnem ministrstvu vložila predstavko o stanju tiskarske industrije pri nas. Zveza zahteva, da se obremeni s carino uvoz v našem jeziku v inozemstvu tiskanih knjig ali pa da se s tiskarnarji postopa kakor z izdajatelji knjig in da se tiskarne osvobodijo plačila carine za tiskarski materijal in papir, ker izdajatelje, ki so oproščeni carine na knjige, država favorizira na škodo tiskarjev. — Vlada jim bo seveda ugodila.

Prodajalcem žganja v pojasnilo. Deželna vlada za Slovenijo je razveljavila naredbo, glasom katere je bilo splošno prepovedano točenje in prodajanje žganih opojnih pijač. V veljavi pa je še vedno naredba ministra za notranje zadeve z dne 13. 11. 1919, št. 752, katere člen I. se glasi: »Po hotelih, gostilnah, kavarnah, žganjetočih in v vseh drugih prodajalnicah alkoholnih pijač in v podobnih lokalih je prepovedano točiti in prodajati **od sobote od 6. ure zvečer do ponedeljka ob 11. uri dopoldne** žgane pijače: žganje, liker, rum, konjak itd.« Toliko v vednost interesentom, ki bi v slučaju prestopka te naredbe lahko zapadli v kazen od 100 K do 1000 K oziroma tudi v izgubo koncesije.

Pijančevanje. Ker se pijančevanje vzlic strogim protialkoholnim odredbam nadaljuje, opozarja policijsko ravnateljstvo občinstvo, da se bo v bodoče proti vsakemu začasnemu pijancu z vso strogostjo policijsko-kazensko postopalo v smislu ministrske naredbe z dne 13. nov. 1919, kakor tudi po naredbi z dne 26. IV. 1854. Vsakega aretiranega pijanca brez razlike stanu se bo pridržalo najprvo v policijskih zaporih in se ga bo šele popolnoma treznega zaslišalo. Pijanci, ki bodo aretirani zvečer ali ponoči, ostanejo čez noč v policijskih zaporih.

Zadeva Kovačevega venca. Pri predstavi »Tosce« dne 16. t. m. je bil izročen pevcu g. Kovaču venec baje v imenu ljub. akad. omladine. Vsa podpisana društva izjavljajo, da niso v to nikogar pooblastila. Ugotovili smo pa sledeče: venec je naročil pri cvetličarju Bajtu gojenec Obrtne šole Medven, ki ga je tudi poslal v opero. Društvo slušateljev filozofske fakultete, Akad. društvo jugosl. tehnikov, Društvo slušateljev juridične fakultete, Društvo slušateljev medicinske fakultete, Udruženje jugosl. akad. Omladine iz Primorja, Jugosl. napr. akad dr. »Jadran«, Jugosl. katol. akad. društvo »Danica« in »Zarja«, Akad. društvo »Vstajenje«, Akad. soc. ped. krožek v Ljubljani.

Tudi zanimivo. Izvedeli smo, da je upravni svet »Delniške tiskarne« v sporazumu z ravnateljem »Jadranske banke« Praprotnikom zahteval, da vladni predsednik dr. Baltič proglasi vsled kulturnega ognašanja ljubljanske omladine nekulturni preki so nad Ljubljano, posebno nad tejatrom in da prepove objavljanje vsakih uničujočih kritik po časopis in revijah.

Cene šolskih knjig. Na nekatere pritožbe iz občinstva in v listih o visokih šolskih cenah javlja podpisano poverjeništvo, da je vsestranko in temeljito preiskalo to vprašanje, zaslišalo poedine knjigotržce in založnike šolskih knjig, ter ugotovilo, da so dobavni stroški tiskovnih del in režijski stroški tako visoki, da založniki, oziroma knjigotržci ne morejo šolskih knjig ceneje prodajati, nego so jih prodajali doslej. — Poverjeništvo za uk in bogočastje. — Čemu zagovarja g. poverjenik knjigotržce?

Pokrajinske gozdarske direkcije. V ministrstvu za šume in rude je izdelan načrt glede osnovanja pokrajinskih gozdarskih direkcij.

Gozdni požar. V gozdnem delu v »Stenah« pri Litiji je pogorelo pretekli teden pred dežjem več oralov gozda. Škoda znaša 10.000 K.

Ukradeno blago. Delavcu Antonu Koprivcu v Rožni dolini je bilo ukradeno perilo in mnogo obleke v vrednosti 3500 K. Tat je neznan.

Iz vlade. Deželna vlada za Slovenijo je izdala policijskemu ravnateljstvu strogo odredbo, da mora policija z vsemi sredstvi in z največjo odločnostjo nastopati proti vsem, ki hujskajo proti državi in rabijo razne vzklike. Za tak vzklik je človek lahko samo **policijsko obsojen na 20.000 K denarne kazni.**

Velika škoda po snegu. Nedeljski in včerajšnji spomladanski sneg je vsled svoje mokrote napravil po nasadih in vrtovih zelo veliko škode. Potrgane so bile v mestu tudi telefonske žice. Lokalni in interurbani telefonski promet sta bila deloma na več mestih ukinjena.

Poplava. Vsled zadnjega močnega deževja in snega so potoki in reke zelo narasli. Ljubljanica je izstopila. Močno je narasla tudi Sava, ki je ponekod povzročila mnogo elementarne škode.

Šel je na limanice. Povodom tujske kontrole je bil v nekem hotelu Kolodvorske ulice aretiran artist Josef Flajšer iz Szegedine. Iz Novega Sada je došlo ljubljanski policiji poročilo, da je Flajšer skupno z Antonom Hollom poneveril gledališču veliko garderobe v skupni vrednosti 100.000 K. Holla je tudi ljubljanska policija aretirala, toda znal se ji je tako izmazati, da so ga celo na državne in mestne stroške poslali na — Dunaj. Sedaj se Holl varno smeje — policiji.

Nesreča. Neki mlad kolesar je v Križevniški ulici povozil delavko v Rejchovi tovarni Marijo Grmek, ravno v trenotku, ko je hotela z otrokom v naročju prestopiti ulico. Kolesar jo je močno poškodoval po kolenu in ji strgal krilo. Odpeljali so jo morali v javno bolnico.

Žalosten pretep. Žalostno je, da se pretepa delavec z delavcem! tako je vzkliknil močno z nožem v levo ramo ranjeni Ivan Ofentavšek. V delavski baraki »Stavbinske družbe« na Vrtači so se hudo sprli tam bivajoči delavci. V prepiru so bili močno ranjeni: Ivan Ofentavšek, Anton Mastnak in Jakob Obrd. Obvezali so jih na policiji. Napadalce pa aretirali.

Ubežni tihotapec. Zaradi tihotapstva aretirani Štefan Pertot iz Trsta je pobegnil z glavne carinarnice, ko ga je carinski organ spremljal v zapor.

Vlom v barako. V barako Ane Škrbec na Tržaški cesti 5 je bilo vlomljeno. Tat je odnesel sita in krtače. Škoda 224 K.

Tatvine. V Ljubljani so zopet zelo številne tatvine. Policija storilcev ne izsledi.

Kulturni vestnik.

Repertoar ljubljanskega gledališča. Drama: Torek, 19. (zaprto). Sreda, 20. »Borba«, (A). Četrtek, 21. »Školjka«, po znižanih cenah (izven). Petek, 22. »Borba«, (B). Sobota, 23. »Gospodična Julija«, »Don Pietro Caruso«, (A). Nedelja, 24. »Bobrov kožuk«, po znižanih cenah (izven). Ponedeljek, 25. »Borba«, (D). Torek, 26. (zaprto). — Opera: Torek, 19. »Thais«, (B). Sreda, 20. »Zlatorog«, (E). Četrtek, 21. (zaprto). Petek, 22. »Carmen«, (D). Sobota, 23. »Ruski umetniški večer«, (E). Nedelja, 24. »Carmen«, (B). Ponedeljek, (zaprto).

Zvonje. 20. številka ima sledeča vsebino: Kletev (Srbska narodna); —r—: F. S. Finžgar; Hinko Nučič: F. S. Finžgar kot dramatik; Arkadij Averčenko: Kaj se vsakemu lahko prigodi (prevel Al. B.); —lj: Johann Strauss; Repertoir; Opomnja uredništva. — List vsebuje tudi sliko pisatelja F. S. Finžgarja.

Iz stranke.

Vsem našim organizacijam KDZ in JSDS. Centralno tajništvo v Ljubljani poziva vse organizacije KDZ in JSDS, da mu javijo, če so postavile kandidatne liste za občinske volitve in v katori občini. Tudi naj naznanijo, kdo je nosilec liste. To je potrebno vsled tega, da bo imelo centralno tajništvo natančen pregled in informacije.

Sestanek zaupnikov in zaupnic v Ljubljani nocoj ob 7. v mali dvorani Mestnega doma. Udeležba dolžnost.

Organizacije, strokovne, kulturne in politične, se vabijo, da takoj naroče primerno število »Spominskih listov žrtvam proletarske solidarnosti, ki so lako lično izdelani in jih je založila ljubljanska krajevna pol. organizacija JSDS. po naročilu načelstva stranke. List stane 2 K brez popusta. **Naroča se pri Čelešnik** Rado, Ljubljana, Turjaški trg št. 4./I., na katerl naslov je poslati tudi izkupiček. Polovica izkupička se bo porabila v podporo ostalim po žrtvah na Zaloški cesti, ostanek pa za postavitev spomenika žrtvam na ljubljanskem pokopališču. Naj ne bo sodruga in sodružice, ki bi ne kupil vsaj en spominski list! Pokažimo, da znamo ceniti spomin onih, ki so dali svoje življenje v boju za proletarsko svobodo!

Sodrugi, prispevajte v volilni sklad! Vse sodruge in sodružice v Ljubljani se naproša, da prispevajo za volilni sklad na nabiralne pole, ki jih imajo zaupniki. Veljavne so le pole s tekočo številko in štampiljko krajevne pol. organizacije JSDS v Ljubljani. Denar se oddaja na sestankih zaupnikov ali pa sodr. Stresenovi, Turjaški trg št. 4./I., kjer se dobe tudi nabiralne pole. Še enkrat: Sodrugi, na delo za volilni sklad.

Iz strok. organizacij.

Shod lesnih delavcev v Gaberju pri Celju se bo vršil v nedeljo, dne 24. aprila 1921. ob 9. uri dopoldne v gostilni pri »Jugoslovanu«. Dnevni red: 1. Lesni delavci pozor! 2. Pozor pred komunisti in hujskači. 3. Za skupno delo in povzdigo naše organizacije. 4. Raznoterosti. Emerih Šanti, predsednik.

Seja centralnega odbora kovinarjev se bo vršila v sredo 20. t. m. takoj po delu. — Tajništvo.

Vestnik Svobode.

Seja centralnega odbora »Svobode« se vrši danes dne 20. t. m. ob 7. zvečer v društvenih lokalih. Pridejo naj vsi odborniki zanesljivo!

Gospodarstvo.

— **Trgovski shod.** V soboto popoldne se je vršil v Mariboru občni zbor Zveze slovenskih trgovskih gremijev. Navzočih je bilo 44 delegatov raznih trgovskih gremijev in zadrug. V zanimivem podrobnem govoru je podal tajnik Zveze g. Mohorič poročilo o delovanju Zveze v minulem letu, ki je bilo za trgovstvo in naše narodno gospodarstvo sploh polno raznih neprijetnih presenečenj. — V nedeljo dopoldne pa se je vršil v Goetzovi dvorani velik trgovski shod, katerega se je udeležilo skupno okrog 200 delegatov raznih gremijev in zadrug, mnogo trgovcev in obrtnikov itd. — Sprejele so se tekom referatov od posameznih poročevalcev predlagane resolucije, ki obsegajo zahtevo po železniški zvezi Prekmurja z ostalo Slovenijo protest proti nemško - avstrijskemu oviranju prometa preko Špilja in Prevalj, protest proti favoriziranju zadrug in konsumov, prošnjo po reviziji proti uvozu nemškega blaga odrejenih sankcij in končno predlog glede izenačenja trgovinske in obrtne zakonodaje.

Donavska konferenca. Mednarodna donavska konferenca je sprejela člene o pooblastilih, pravicah, dovolilih in predpravicah evropske donavske komisije ter o njeni kompetenci. Nadalje je razpravljala tudi o vprašanju morebitnega ukinjenja njene polnomočnosti. Posvetovanja so bila odgodena na 18. t. m.

— **Krediti za zgradbo železnic.** Na včerajšnji seji ministrskega sveta se je sklenilo, da dobi ministrstvo za promet od Narodne banke 250 milijonov dinarjev kredita za gradbe železniških prog Kočevje - Ogulin, Prekmurje - Maribor, Niš - Knjaževac in Užice - Vardište. Statut Narodne banke Srbov, Hrvatov in Slovencev je že odobren in naredba o prometnem kapitalu že podpisana. Sklenilo se je tudi, da se srbski zakon o javni varnosti raztegne tudi na Bosno.

— **Poziv na prijavo zalog lesa v svrho dodelitve vagonov.** Vladni komisar pri Odseku za lesno industrijo Zveze industrijcev za Slovenijo v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 7./II., poziva vse lesne industrijce, trgovce in producente brez ozira na to, ali so člani Odseka za lesno industrijo ali ne, da prijavijo na zgoraj navedeni naslov zadnji čas do 30. t. m.: 1.) količino rezanega in tesanega lesa, katerega ima stranka v zalogi; 2.) kraj kjer se les nahaja; 3.) nakladalno postajo. Prijavijo naj se samo one zaloge, ki se nahajajo že v skladiščih ali na žagah (torej one v gozdih ne) in od zalog le oni del, ki se namerava izvoziti v Italijo ali preko italijanskega ozemlja v času od 10. maja do 10. avgusta 1921. Na podlagi teh prijav se bodo razdelili odseku za izvoz lesa na razpolago dani vagoni. Kdor zalog ne bi prijavil, se mu za prej omenjeno dobo 3 mesecev ne bo dodelil noben vagon. Istotako pa ib se od dodelitve vagonov črtal oni, ki bi zaloge, katere se bodo od slučaja do slučaja po posebni komisiji pregledale napačno prijavil. Za prijavo pride v poštev samo les v Sloveniji. Stranke, ki imajo sedanje certifikate v roki, se pozivljajo, da jih gotovo izrabijo zadnji čas do 10. maja, ker bodo po tem datumu brez veljave.

— **Amerika in trgovina z boljševiško Rusijo.** Sodeč po vesteh ameriških listov, pripravljata Harding in trgovinski minister vse potrebno, da sondirata teren za pogajanja s sovjetsko vlado zaradi trgovske zveze. Vprašanje je pa pri tem, ali naj Zedinjene države kupčujejo z Rusijo direktno ali pa potom Anglije. Precejšen del ameriških kapitalistov misli tako-le; Naj bo, kakor hoče, s trgovinsko zvezo z Rusijo ne moremo več dolgo odlašati. Ako je Lloyd George, ministrski predsednik največje kapitalistične države, spoznal potrebo direktne trgovine z republiko sovjetov, bi bila največja absurdnost, ako bi Amerika stala na strani in še vedno besedičila o ruskih »nezakonitostih«, preko katerih je šla Velika Britanija z mirno vestjo. Ta pomislek pa odpada sedaj še temboli, ko je boljševiška vlada revidirala svoj praktični program. — Tako torej tudi ameriški kapitalisti gredo za Lloyd Georgem. Kdaj neki se bo v vprašanju miru z Rusijo spametoval trdoglavi francoski kapitalizem in ž njim vred njegov vazal, jugoslovanski kapitalizem?!

Dopisi.

Iz Trbovelj. Po srečno rešeni krizi listih koz, ki so bile vzrok, da nismo smeli zborovati, je strokovna organizacija Unija slov. rudarjev uvidevši potrebo glede na nasilnosti trboveljske družbe napram delavstvu sklicala v nedeljo dne 10. aprila na dvorišču Delavskega doma javen rudarski shod, ter mu predložila resolucijo, ki je

bila soglasno sprejeta. Po otvoritvi shoda je povzel besedo sodrug Leskošek iz Celja. Izvajal je v dobro umljivem govoru, kako mora delavstvo delati, da pride do svojih pravic, ki se dosežejo le v enotni fronti proletarijata. Izvajanje pa, ki je deloma pokazalo temno stran nekaterih, sebičnih elementov, ki so razbijali strokovne organizacije in slabili proletarijat, — ni dalo miru enemu prvoboriteljev pri razbijanju proletarskih organizacij, g. Korenu, komunističnemu poslancu, zlatarju itd. Oglasil se je k besedi, da reši, kar se še rešiti da, in to samo z demagogijo, lažmi in obrekovanjem. Prva beseda, ki jo vedno žvečí, je bila »socijalpatrijoti«. Med njegovim žvečenjem (vsaj govor to ni bil) pa priletijo kot blisk z jasnega neba medklici kot na primer karte za moko, pasiršajni itd. G. Koren je bil namreč med vojno občinski pisar in narobekomunist, ki je izvajal diktaturo nad trboveljskim proletarijatom. Če bi ta nekdanji občinski pisar žalostnega spomina vedel, da delavstvo še ni pozabilo njegovih šikan, bi ne nastopal na mizo, marveč bi rajši vpil gore padite na me, hribi pokrite me. A delavcem se zbudi spomin in takrat, gospod Koren, bo dobro, če že veste gorenjo molitvico. Vezal je nadalje otrobe, da je 90% rudarjev organiziranih pri Savezu rudarskih rednika; a je jako pogorel s to trditvijo, ker na vprašanje drugega govornika sodr. Krofla, koliko rudarjev ni organiziranih nikjer v Trbovljah, se je poleg Korena stoječi njegov zaupnik izrazil, da nad tisoč. Govornik Kroil je Korena opozoril, da ne sme šteti člane po krstni knjigi, ker tiste šteje že nekdo drugi, ki pa je po mišljenju v tesnem sorodstvu z g. Korenom, namreč kl... Tudi medklic »za nazaj« ga je hudo razvnel in jel se je tresti na celem telesu, pri čemer so mu hlačice dobro sekundirale. G. Koren je imel namreč veliko opraviti z besedo »za nazaj«, ki menda čaka pred peklom, kakor nekdaj stari očaki Kristusa, in ki jo bo rešil proletarijat, ne pa g. Koren. Nevarnost tudi obstaja, da bo dala na dan občinskih volitev iz Korena obstoječa stranka na svojo skrinjico napisati »za nazaj« kakor je agitiral g. Koren za svoj državnozborski mandat, s 134% z različnimi pritiklinami vred, kar pa rudarji pogrešamo še do danes. Zavedni delavci, pokažite hrbet razdiralcu in obrekovalcu delavske skupnosti, ker urar in občinski pisar naj ne vodi rudarskih organizacij, ki so zanj prava španska vas. Torej, g. Koren, to je pa v resnici za vas »za nazaj«. — En rudar za naprej.

Pregled razdelitve nove Evrope.

Svetovna vojna je popolnoma premenila državne meje in ustave stare Evrope. Oblika Nove Evrope je sledeča:

Država	Površina v km²	Prebivalstvo skupaj	Prebivalstvo na 1 km²
Ruska, sovjetska rep.	4200	78.000	19
Nemška, republika	468	59.750	127
Angleška, kraljevina	315	47.750	145
Francoska, republika	551	39.330	72
Italija, kraljevina	312	38.000	122
Ukrajina vzhod. rep.	510	30.500	60
Poljska, republika	261	24.274	94
Španska, kraljevina	505	20.900	41
Rumunska, kraljevina	298	15.500	52
Češkoslovaška, repub.	141	13.636	97
Jugoslavija, kralj.	260	12.450	48
Belgija, kraljevina	30	7.600	257
Madžarska, repub.	87	7.500	86
Holanska, kraljevina	34	6.900	202
Avstrija, republika	84	6.846	81
Portugalska republika	92	6.250	68
Švedska, kraljevina	448	5.850	13
Grška, kraljevina	145	5000	38
Švicarska, republika	41	3.900	94
Bulgarska, carstvo	80	3.500	44
Finska, republika	377	3.200	9
Danska, kraljevina	39	3.000	76
Ukrajina zap. rep.	35	3.000	85
Norveška, kraljevina	323	2.700	8
Litva, republika	50	2.200	44
Letska, republika	50	2.000	40
Carigrad, republika	10	1.400	140
Estonska, repub.	44	1.200	25

Najmanjša evropska država je Andora s 5000 prebivalci, potem so še Lichtenstein in San Marino (14.000), Maroko (25.000), Zader (50.000), Reka (60.000), Njemen (120.000), Luksenburg (270.000), Gdansko (300.000), Tracija (350.000), Saar (650.000) in Albanija s 780.000 prebivalci.

Po svetu.

— **Sun Yat Sen**, kitajski reformistični voditelj je bil v Kan Tonu izvoljen za predsednika južnokitajske republike.

— **Japonci** ne morejo pričeti z zgradbo novega vojnega brodovja. Letošnji proračun je namreč tak, da ni upati na izboljšanje dohodkov, v državi pa vlada velika gospodarska kriza. — Amerika se bo oddahnila.

— **Dokončanje drugega simplonskega tunela.** Dela pri drugem simplonskem tunelu so končali in predor bodo v poletju izročili svojemu namenu. Pričakujejo, da se bo s tem trgovina med pristanišči ob Sredozemskem morju in mesti v notranjosti zelo povečala. Drugi tunel so začeli graditi s prvim, da bi bil omogočen pristop zraka pri delu. Toda šele sedaj so ga prenaredili iz navadnega pomožnega predora v reden. Pri začetku prvega Simplonskega predora so morali premagati velike težkoče. Pri kopanju so naleteli na močne gorke vrelce, ki so ustavili delo. Na enem prostoru, nekako 4 km pred laškim koncem predora je bil pritisk skal tako močen, da so potrebovali za prevrtanje 50 metrov 18 mesecev. Delo pri drugem predoru so začeli koncem l. 1912. Novi tunel je ravno tako dolg kot stari in ima isto višino.

— O zanimanju Čehov za muzeje lahko priča dejstvo, da je umetniško-obrtni muzej v Pizinju le meseca marca obiskalo 4056 oseb.

— **Nove podzemske jame** so odkrili na Punkvi na Moravskem.

— **Nova vrsta spalne bolezni.** Na univerzitetni kliniki v Halle je umrlo osem oseb za spalno boleznijo. »Lokalanzeiger« pa poroča, da ta bolezen ni ona, ki jo poznamo iz tropičnih krajev, ampak da je to nekako — še neznano — vnetje možgan.

— **Prebivalstvo Pariza.** Po rezultatih ljudskega štetja šteje Pariz 2,863.741 prebivalcev, za 16.612 več, kakor leta 1911.

— **Nov simplonski tunel.** Po neki vesti iz Ženeve, je bilo doslej že izkopanih 19.500 metrov, to je 98.1% skupne dolžine drugega simplonskega predora.

I. SANDRIN LJUBLJANA
velika zaloga vsakovrstnega
USNJA
kož, podplatov, gonilnih jermenov
in beksa
na debelo
MESTNI TRG 6

Oglas iz Amerike.

Društvo „Slovenski Bratje“ št. 47 S. D. P. Z. v Avella, Pa., povprašuje rojake v Sloveniji, če je komu kaj znano o sorodnikih pokojnega **Antona Godec**, kateri je bil član zgoraj omenjenega društva. Doma je bil iz vasi **Goliše, pošta Kresnice pri Litiji.** Umrl je 23. julija 1918 v starosti 38 let. Zavarovan je bil za petsto dolarjev usmrtnine, katere se je glasila v oporoki na njegove brate in sestre. Ker pa naše društvo kljub večkratnim opominom ne more dobiti naslovov dedičev, zato prosimo rojake v tamošnji okolici, če kdo pozna katerega teh bratov in sester, da jih opozori na ta oglas, da se pravočasno zglasijo z od sodnije potrjenim izkazilom, da jim bo mogoče nakazati usmrtnino njih umrlega brata, katera svota znaša še okoli tristo dolarjev, z odbitkom pogrebnih in drugih stroškov.

Vsa tozadevna pisma je poslati na naslov društvenega tajnika:

John Vidmar, Br. 15, Avella, Pa., U. S. America.

Kupijo se stara tudi pokvarjena dvokolesa, šivalni, pisalni in razni stroji. **F. Batjel,** Ljubljana, Stari trg št. 28.

PALMA
prave kaučuk pete za čevlje.
Dobijo se povsod.

Nova dvokolesa, različne pnevmatike, šivalni stroji in vsakovrstni deli po nizki ceni pri **Batjel-u** Ljubljana, Stari trg 28.

Sprejemajo se dvokolesa, otročji vozički, šivalni stroji itd. v popravo. **Mehanična delavnica, Karlovška cesta 4.**

Splošna ključavničarska in mehanična delavnica
se je otvorila.
Sprejema splošna popravila pisalnih in šivalnih strojev, kontrolnih blagajn itd.
Fr. Lebar & L. Tišler
Jenkova ulica 9.

IVO PREMERL
Ljubljana, Kolodvorska ul. 18.
Finest Balve Lahki itd.
se dobe najcenejše pri tvrdki

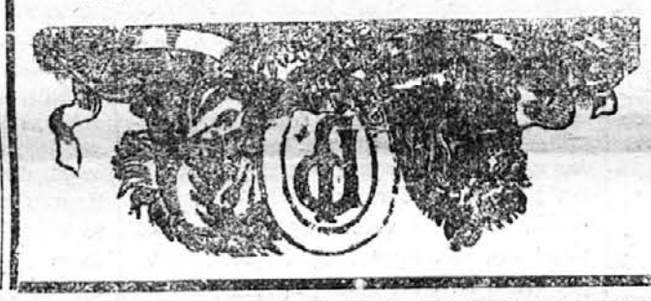

STAMPILJE vseh vrst
CIRIL SITAR
LJUBLJANA
Sv. Petra cesta 13

Strojnik
za cestni valjar se takoj sprejme. Istotako **kurjač.** Ponudbe s spričevali na **Mestni stavbni urad v Ljubljani.**

Spedicijska tvrdka
LUDOVIK ŠEVAR vd.
na RAKEKU
oskrbljuje točno, nahitreje vse v spedicijsko stroko spadajoče posle, tudi
ocarinjene.

Kdor si želi nabaviti pristnega in znanega
haložana
naj se blagovoli poslužiti tvrdke:
Prva haloška trgovina z vinom
Ante Korenjak in drug
pri Sv. Barbari v Halozah.

Proda se posestvo s kovačnico
na vodno moč z vsem kovaškim orodjem, vrt, črn les in sadno drevje; posestvo je pripravno za žago in mlin, leži blizu glavne ceste. Natančnejša pojasnila pri J. Lešnik, Mežiča, Koroško.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejeno zavezo.
sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. do 13. ure in jih obrestuje po čistih
4%
Rentni davek plača društvo iz svojega. Obresti se kapitalizirajo polletno. Večje in stalne vloge se obrestujejo po dogovoru. **Posojila** daje svojim zadružnikom proti vknjižbi, na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. Menice se eskomptujejo po bančni obrestni meri.
Edini, res delavski denarni zavod.

Največja zaloga
klavirjev in pianin v Ljubljani.
Tvrdka J. DOLENC,
Ljubljana, Hilšerjeva ulica št. 5
se priporoča za nakup najboljših instrumentov izvrstnih tovarn po najsolidnejših in nizkih cenah.

Konkurenčne cene!
F. BRUMAT
LJUBLJANA
Manufaktura in tkanine.
Mestni trg 25.
Konkurenčne cene!

JULIO MEINL
D. D.
KAVA
ČAJ
KAKAO
Centrala: ZAGREB.
Podružnice:
ZAGREB: Duga ulica 6.
LJUBLJANA: Aleksandrova cesta 1.
MARIBOR: Gosposka ulica 7.
PECUH: Kraljevska ulica 19.

Priporoča se tvrdka **Josip Petelinc,** Ljubljana, Sv. Petra nasip št. 7, Popravila se sprejemajo.
Večletna garancija.
edina tovarniška zaloga
šivalnih strojev v vseh opremah, **materijal** in **izvršba predvojna,** za rodbinsko in obrtno rabo ter vsi posamezni deli za vse sisteme, **igle, olje** na drobno in debelo.
Večletna garancija! Večletna garancija!
Ugodni plačilni pogoji.

Jadranska banka
sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.
Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.
Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, LJUBLJANA, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Sibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.
Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.

Izdajatelj: Ivan Mlinar. Tisk „Učiteliske tiskarne v Ljubljani. Odgovorni urednik: Jak. Vehovec.